

Zinātnes Vēstnesis

Latvijas Zinātnes padomes, Latvijas Zinātņu akadēmijas un Latvijas Zinātnieku savienības laikraksts

15 (578)

ISSN 1407-1479

2019. gada 30. septembris

LZA ATZINĪBA "ZINĀTNES VĒSTNEŠA" RADOŠAJAI KOMANDAI LAIKRAKSTA 30. JUBILEJĀ

Pieminot laikraksta pastāvēšanas 30. gadskārtu, LZA Senāta 2019. gada 17. septembra sēdē "Zinātnes Vēstneša" darbiniekiem – redaktorei Ilzei Boldānei-Zeļenkovai, maketētājam Lidijai Bērziņai, laikraksta elektroniskās versijas izveidotājam un administratoram Elmāram Langem un fotogrāfam Jānim Brencim pasniegtas LZA prezidenta Pateicības par ieguldījumu izdevuma veidošanā, bet avīzes ilggadējā redaktore (1993–2016) Zaiga Kipere saņēma LZA Senāta Atzinības rakstu.

Esam pateicīgi par mums izteikto atzinību, par apsveikuma vārdiem, pārdomām un ieteikumiem laikraksta turpmākajam darbam, kas izskanēja gan LZA Senāta sēdē, gan laikraksta jubilejas numurā.

Paldies par sadarbību & uz sadarbību!

Ilze Boldāne-Zeļenkova, "Zinātnes Vēstneša" redaktore
Foto – J. Brencis

LZA Senāta priekšsēdētāja p.i. Tālavs Jundzis, LZA "nacionālais dārgums" Zaiga Kipere un LZA prezidents Ojārs Spāritis

LZA Senāta priekšsēdētāja p.i. Tālavs Jundzis, Elmārs Lange, LZA prezidents Ojārs Spāritis

Sveicam jubilārus!

4. septembrī – LZA korespondētājlocekli **Brigitu BUŠMANI!**
7. septembrī – LZA korespondētājlocekli **Paulu DAIJU!**
10. septembrī – LZA ārņemju locekli **Daini DRAVINU!**
16. septembrī – LZA korespondētājlocekli

Ingrīdu RUMBU-ROZENFELDI!

20. septembrī – LZA īsteno locekli **Jevgeņiju KOTOMINU!**
26. septembrī – LZA īsteno locekli **Jāni KLOVIŅU!**
28. septembrī – LZA korespondētājlocekli **Fjodoru FJODOROVU!**
29. septembrī – LZA korespondētājlocekli **Oļģertu NIKODEMUS!**
30. septembrī – LZA ārņemju locekli **Juriju SOLOVJOVU!**

Ad multos annos!

Latvijas Zinātņu akadēmija

LZA SENĀTA LĒMUMI

LZA Senāts 2019. gada 17. septembra sēdē nolēma:

1. Piešķirt LZA Atzinības rakstu Zaigai Kiperai par zinātnes popularizēšanu laikrakstā "Zinātnes Vēstnesis".

2. Piešķirt LZA Atzinības rakstu akadēmīķim Jevgeņijam Kotominam par izcilēm sasniegumiem teorētiskajā cietvielu fizikā.

3. Apstiprināt LZA locekļu kandidātu sarakstu.

4. Apstiprināt LZA ekspertu komisiju locekļu saistību un atbildības deklarāciju.

5. Apstiprināt Vitauta Tamuža balvas nolikumu.

6. Izsludināt pieteikšanos V. Tamuža balvai līdz 2019. gada 30. novembrim.

LZA Senāta priekšsēdētāja p.i. **Tālavs JUNDZIS**
LZA Senāta zinātniskā sekretāre **Alma EDŽIŅA**

LATVIJAS ZINĀTNES PADOMES 2019. GADA FUNDAMENTĀLO UN LIETIŠKO PĒTĪJUMU PROJEKTU KONKURSA IESNIEGŠANAS REZULTĀTI

Īss apkopojums

2019. gada 24. maijā Latvijas Zinātnes padome (LZP) izsludināja 2019. gada fundamentālo un lietišķo pētījumu projektu (FLPP) konkursu. Projektu iesniegšanas termiņš bija līdz 19. augustam. Trīs mēnešu laikā zinātnieki iesniedza 414 projektu iesniegumus. No **414 projektu iesniegumiem** 210 ir klasificēti ar lietišķu ievirzi, savukārt 204 ar fundamentālu.

FLPP konkursa organizācija un nosacījumi šajā FLPP konkursā: konkursa kopējais finansējums ir **9 479 699 EUR**, tai skaitā 5% administratīvajām izmaksām; projektu īstenošanas periods ir trīs gadi; projekta iesniedzējiem un sadarbības partneriem (zinātniskajām institūcijām) jāatbilst pētniecības organizācijas definīcijai; projekta īstenošana jāuzsāk un līgums par projekta īstenošanu jāslēdz ne vēlāk kā 2020. gada janvārī; projekta īstenošanas laikā jāiesniedz vidusposma un noslēguma pārskats.

Papildus pēc 2018. gada FLPP konkursu pieredzes tika veiktas izmaiņas projektu iesniegumu informācijas sistēmā, padarot to lietotājiem draudzīgāku.

LZP ir veikusi projektu iesniegumu administratīvo izvērtēšanu, kuras rezultātā 19. septembrī tika pieņemts lēmums par 20 projektu iesniegumu noraidīšanu, kā arī tika atsaukti 7 projektu iesniegumi. Zinātniskajā izvērtēšanā nodoti **387** projektu iesniegumi.

Projektu zinātniskā izvērtēšana jāpabeidz šī gada **19. novembrī**. Jaunums 2019. gadā ir reportieru klātienes konsultāciju grupu organizēšana katrā no zinātņu nozaru grupām.

No 414 projektu iesniegumiem visvairāk iesniegto ir Inženierzinātņu un tehnoloģiju zinātņu nozaru grupā – 113. Vismazāk projektu iesniegumu iesniegti Lauksaimniecības, meža un veterināro zinātņu grupā un Humanitāro un mākslas zinātņu nozaru grupā – katrā 36.

Pieprasītais finansējums sadalās līdzīgi iesniegto projektu skaitam, kas liecina par to, ka lielākoties projektu iesniedzēji pieprasa maksimālo summu vai summu tuvu maksimālajai. Vidēji vienā projekta iesniegumā pieprasītā summa ir 292241 EUR.

Visvairāk projektu iesniegumu iesniegts fizikas un astronomijas zinātnes nozarē (35 projektu iesniegumi), savukārt, kā papildus nozare visbiežāk ir norādīta bioloģija (29 projektu iesniegumi).

Visvairāk projektu iesniegumu iesniegušas 13 valsts finansētās augstskolas (305 projektu iesniegumi). No tām lidere projektu skaitā ir Latvijas Universitāte – 124 projektu iesniegumi, tai seko Rīgas Tehniskā universitāte ar 80 projektu iesniegumiem un Rīgas Stradiņa universitāte ar 49 projektu iesniegumiem. Latvijas Universitāte ir arī visbiežākais sadarbības partneris – 8 projektu iesniegumos.

13 valsts finansētās institūti iesniedza 94 projektu iesniegumus. No institūtiem visvairāk projektus iesniedzis Latvijas Universitātes Cietvielu fizikas institūts (24 projektu iesniegumi), tam seko Latvijas Biomedicīnas pētījumu un studiju centrs ar 19 projektu iesniegumiem. Visbiežākais sadarbības partneris arī ir Latvijas Biomedicīnas pētījumu un studiju centrs – 15 projektu iesniegumos.

Konkursā projektus iesnieguši kopā 414 projektu vadītāji. No projektu vadītājiem 182 ir sievietes (44%), 232 ir vīrieši. Projektu vadītāju sieviešu īpatsvars ir lielāks salīdzinot ar 2018. gada 2. FLPP konkursu (39%).

No visiem projektu vadītājiem 175 (42%) ir jaunie zinātnieki. Salīdzinājumam – 2018. gada 1. FLPP konkursā no 36% bija jaunie zinātnieki, savukārt 2. FLPP konkursā – 39%. Rezultāti liecina, ka jauno zinātnieku aktivitāte ir diezgan liela, ņemot vērā, ka vienlaikus notika projektu iesniegšana pēcdoktorantūras projektu konkursā, kura 3. kārtā bija iespējams pieteikties zinātniekiem, kuri doktora zinātnisko grādu ieguvuši 10 gadus pirms projekta iesniegšanas (iepriekšējos konkursos pieteikties varēja tikai zinātnieki, kuri ieguvuši doktora zinātnisko grādu pirms 5 gadiem).

Pilns ziņojuma teksts, tabulas un diagrammas pieejamas LZP mājaslapā www.lzp.gov.lv.

Ingmārs Kreišmanis, LZP vecākais eksperts

LATVIJAS ZINĀTŅU AKADĒMIJA UN AS "LATVENERGO" IZSLUDINA KONKURSU "GADA BALVA" 2019

Lai motivētu Latvijas zinātniekus veikt pētījumus, īpaši lietišķos, enerģētikas attīstības veicināšanai un inovāciju vides veidošanai, **Latvijas Zinātņu akadēmija un AS "Latvenergo" izsludina konkursu "Gada balva" 2019**

Konkursa uzvarētājiem tiks piešķirtas balvas:

- profesora Alfrēda Vitola balva par izcilu devumu enerģētikā;
- divas balvas par nozīmīgu devumu enerģētikā;
- piecas balvas par panākumiem enerģētikā jaunajiem zinātniekiem (vecumā līdz 40 gadiem).

Pretendentus var izvirzīt Latvijas Zinātņu akadēmijas (LZA) locekļi, zinātnisko institūtu domes vai padomes, AS "Latvenergo", universitāšu un augstskolu senāti un fakultāšu domes. Balvas piešķir ekspertu komisija.

Izvirzot pretendentus, līdz **2019. gada 15. oktobrim** jāiesniedz šādi dokumenti (divos eksemplāros):

- motivēts izvirzītāja iesniegums;
- pretendenta *Curriculum vitae* (CV), aicinām tajā norādīt datus par kvalifikāciju, pieredzi un kontaktinformāciju, nenorādot sensitīvu rakstura informāciju;
- izvirzītāja vai pretendenta parakstīta iesniegtā darba (darbu) anotācija latviešu valodā, darba nosaukumu norādot arī angļu valodā;
- izvirzītājs darbs (darbu kopa).

Apbalvoto zinātnisko vai praktisko darbu viens eksemplārs tiek nodots glabāšanai AS "Latvenergo".
Materiāli iesniedzami:
LZA Fizikas un tehnisko zinātņu nodaļā (adrese: Akadēmijas laukumā 1, Rīgā, LV 1050. Uzziņām: 67223633, 67223931, fizteh@lza.lv) vai AS "Latvenergo" Personāla vadības funkcijā (adrese: Pulkveža Brieža ielā 12, Rīgā, LV-1230. Uzziņām: 67728233, personals@latvenergo.lv)

III STARPTAUTISKAIS EKONOMIKAS FORUMS "UZŅĒMĒJDARBĪBAS ATBALSTS: TRAUCĒJOŠI FAKTORI, ZINĀTNĒ BALSTĪTIE RISINĀJUMI & STARPTAUTISKĀ SADARBĪBA"

2019. gada 31. oktobrī – 1. novembrī, LZA

MAIJAI DAMBROVAI PASNIEGTA VALTERA CAPA BALVA

4. septembrī Latvijas Zinātņu akadēmijā norisinājās Valtera Capa balvas pasniegšanas ceremonija. Šogad Valtera Capa balva piešķirta astoto reizi un to saņēma LZA akadēmijā Maija Dambrova par starptautiski nozīmīgiem izgudrojumiem un izcilu ieguldījumu jaunu zaļu rādīšanā un to darbības mehānismu noskaidrošanā.

Balvu piešķir Latvijas Zinātņu akadēmijā sadarbībā ar LR Patentu valdi un Vācijas firmu Minox GmbH. Ceremonijā piedalījās LZA, LR Patentu valdes un Minox GmbH pārstāvji, LR Tieslietu ministrijas un LR Izglītības ministrijas amatpersonas, Latvijas Organiskās sintēzes institūta, kā arī Vācijas Federatīvās Republikas vēstniecības Rīgā pārstāvji.

Informāciju sagatavoja

Ilze Stengrevica,

LZA sabiedrisko attiecību

speciāliste

Foto – J. Brencis

LZA IZSTĀŽU ZĀLĒ APSKATĀMA MĀKSLINIEKA EDGARA VINTERA (1919 – 2014) GLEZNU IZSTĀDE

LZA LOCEKĻU KANDIDĀTU SARAKSTS

AKADĒMIĶU KANDIDĀTI

4 vakances

Kristaps JAUDZEMS – *Dr.chem.* (2011). LZA korespondētājloceklis (2017), Latvijas Organiskās sintēzes institūta vadošais pētnieks, laboratorijas vadītājs.

Andris ZELTIŅŠ – *Dr.biol.* (1990). LZA korespondētājloceklis (2016), Latvijas Biomedicīnas pētījumu un studiju centra vadošais pētnieks.

KORESPONDĒTĀJLOCEKĻU KANDIDĀTI

Astronomija/ fizika, materiālzinātne – 2 vakances

Laimons ZAČS – *Dr.phys.* (1992). LU Fizikas un matemātikas fakultātes vadošais pētnieks, LU Lāzeru centra Astrofiziskās laboratorijas vadītājs.

Andris ŠUTKA – *Dr.sc.ing.* (2012). RTU Funkcionālo materiālu tehnoloģiju laboratorijas vadošais pētnieks.

Sergejs PISKUNOVŠ – *Dr.Rer.Nat.* (2003, Osnabrigas Universitāte, Vācija). LU Cietvielu fizikas institūta vadošais pētnieks, laboratorijas vadītājs.

Matemātika/informātika – 1 vakance

Svetlana ASMUSŠ – *Dr.math.* (1991). LU Fizikas, matemātikas un optometrijas fakultātes profesore, Matemātikas analīzes katedras vadītāja.

Ērika NAZARUKA – *Dr.sc.ing.* (2006). RTU Datorzinātnes un informācijas tehnoloģijas fakultātes asociētā profesore, vadošā pētniece.

Aleksandrs BELOVS – *PhD* (2008, Vaterlo Universitāte, Kanāda). LU Datorikas fakultātes asociētais profesors.

Inženierzinātne – 1 vakance

Sandris RUČEVSKIS – *Dr.sc.ing.* (2010). RTU Būvniecības inženierzinātņu fakultātes Materiālu un konstrukciju institūta vadošais pētnieks.

Andra BLUMBERGA – *Dr.sc.ing.* (2001). RTU Vides aizsardzības un siltuma sistēmu institūta asociētā profesore.

Anna MUTULE – *Dr.sc.ing.* (2005). RTU Enerģētikas un elektrotehnikas fakultātes asociētā profesore, Fizikālās enerģētikas institūta vadošā pētniece.

Bioloģija – 1 vakance

Renāte RANKA – *Dr.biol.* (2003). Latvijas Biomedicīnas pētījumu un studiju centra Mikrobioloģijas laboratorijas vadītāja, RSU Farmācijas fakultātes asociētā profesore.

Una RIEKSTIŅA – *Dr.biol.* (2002). LU Medicīnas fakultātes profesore, vadošā pētniece.

Materiālzinātne – 1 vakance

Dagnija LOČA – *Dr.sc.ing.* (2009). RTU Materiālzinātnes un lietišķās ķīmijas fakultātes asociētā profesore un RTU Rūdolfa Cimdiņa Rīgas Biomateriālu inovāciju un attīstības centra direktore.

Remo MERIJS-MERI – *Dr.sc.ing.* (2006). RTU Materiālzinātnes un lietišķās ķīmijas fakultātes profesors.

Medicīna – 2 vakances

Ilze AKOTA – *Dr.med.* (1998). RSU profesore, RSU Zobārstniecības fakultātes Mutes, sejas un žokļu ķirurģijas katedras vadītāja.

Guna LAGANOVSKA – *Dr.med.* (1996). RSU profesore, RSU Oftalmoloģijas klinikas vadītāja.

Gustavs LATKOVSKIS – *Dr.med.* (2006). LU Kardioloģijas un reģeneratīvās medicīnas institūta vadošais pētnieks.

Dace REZEBERGA – *Dr.med.* (2006). RSU profesore, RSU Medicīnas fakultātes dzemdniecības un ginekoloģijas katedras vadītāja.

Ekonomika – 1 vakance

Natalja LĀCE – *Dr.oec.* (1990). Rīgas Tehniskās universitātes Inženierekonomikas un vadības fakultātes profesore.

Arnis SAUKA – *Dr.oec.* (2008). Rīgas Ekonomikas augstskolas profesors.

Irina SENŅIKOVA – *Dr.oec.* (2009). RISEBA rektore, profesore.

Valodniecība – 1 vakance

Valts ERNŠTREITS – *Dr.phil.* (2010). LU Latviešu valodas institūta vadošais pētnieks, LU Libiešu institūta vadītājs.

Reliģiju zinātne/vēsture – 1 vakance

Baiba BRŪDERE – *Dr.theol.* (2005). Laterāna Pontifikālās

Universitātes filiāles Rīgas Augstākā reliģijas zinātņu institūta (RARZI) profesore.

Guntis KALME – *PhD* (2005, St.Louis, USA, nostrificēts 2009). Lutera akadēmijas docents.

Solveiga KRŪMIŅA-KONKOVA – *Dr.phil.* (1992). LU Filozofijas un socioloģijas institūta vadošā pētniece.

Uldis NEIBURGS – *Dr.hist.* (2012). LU Latvijas Vēstures institūta pētnieks.

Ainārs LERHIS – *Dr.hist.* (2002). LU Latvijas vēstures institūta LZF Fundamentālo un lietišķo pētījumu projekta zinātniskais vadītājs.

Lauksaimniecības zinātne – 1 vakance

Linda LEGZDIŅA – *Dr.agr.* (2003). Valsts Priekuļu lauku selekcijas institūta vadošā pētniece.

Līga PAURA – *Dr.agr.* (1999). LLU Informācijas tehnoloģiju fakultātes asociētā profesore.

Mežzinātne – 1 vakance

Andis LAZDIŅŠ – *Dr.sc.ing.* (2013). LVMI Silava vadošais pētnieks.

Uldis SPULLE – *Dr.sc.ing.* (2007). LLU Meža fakultātes Kokapstrādes katedras profesors.

Pārtikas zinātne – 1 vakance

Ilze BEITĀNE – *Dr.sc.ing.* (2008). LLU Pārtikas tehnoloģijas fakultātes asociētā profesore.

Mārtiņš ŠABOVICS – *Dr.sc.ing.* (2014). LLU Pārtikas tehnoloģijas fakultātes dekāns, vadošais pētnieks.

ĀRZEMJU LOCEKĻU KANDIDĀTI

4 vakances

Alessandro GIULIANI – *Dr.biol.* (1982, Romas Universitāte). *Instituto Sanita Superiore* vecākais zinātnieks, *Pontifical Urbana University* un *Sapienza University* profesors.

Monika MIHALIŠINA – *PhD* lingvistikā (2003, Adama Mickeviča Universitāte, Poznaņa). Polijas vēstniece Latvijā.

Oskars OZOLIŅŠ – *Dr.sc.ing.* (2013). KTH Karaliskā Tehnoloģiju institūta (Zviedrija) pasniedzējs, RISE AB vadošais pētnieks.

KONKURSS

LU Cietvielu fizikas institūts izsludina konkursu uz vadītāju vietu sekojošās struktūrvienībās: **Spektroskopijas laboratorijā; Materiālu morfoloģijas un struktūras pētījumu laboratorijā un Plāno kārtiņu laboratorijā.**

Amata pienākumu veikšanai nepieciešamās prasības

1. Izglītība: Doktora vai Habilitētā doktora zinātniskais grāds fizikā vai pielīdzināmā zinātnes nozarē;
2. Profesionālā pieredze:
 - pieredze pētnieciskās struktūrvienības vai zinātnisku projektu vadīšanā;
 - pieredze sadarbībā ar eksperimentālajām grupām ārpus savas laboratorijas.
3. Profesionālas prasmes:

Spektroskopijas laboratorijas vadītājam:

- vismaz 10 gadu pieredze cietvielu materiālu spektroskopijā;
- laboratorijā esošo materiālu raksturošanai izmantojamo metožu pārzināšana.

Materiālu morfoloģijas un struktūras pētījumu laboratorijas vadītājam:

- specializācija elektronu staru mikroskopijā (SEM, FIB, TEM) un/vai skenējošās zondes mikroskopijā (AFM, STM u.c.) un/vai rentgenstruktūranalizē;

- pieredze funkcionālu materiālu un nanomateriālu struktūras un morfoloģijas pētījumos;
- spēja saistīt materiālu struktūras un morfoloģijas īpatnības ar to funkcionālajām īpašībām;
- vēlams pieredze teorētiskās fizikas un matemātiskās modelēšanas metožu pielietošanai aprakstot funkcionālu materiālu un nanomateriālu struktūru un morfoloģiju.

Plāno kārtiņu laboratorijas vadītājam:

- specializācija plāno kārtiņu un pārklājumu uzklāšanas tehnoloģijās;
- pieredze termiskās izputināšanas, magnetronu izputināšanas tehnoloģijā;
- pārzināt pārklāšanas tehnoloģijas (PVD, ALD, CVD/MOCVD);
- pārzināt plāno kārtiņu raksturošanas metodes.

Citas prasmes:

- sadarbības, saskarsmes un komunikācijas prasmes;
- spēja sadarboties ar citām Institūta laboratorijām un ārējiem klientiem;
- prasme lietišķi risināt darba jautājumus gan ar laboratorijas personālu, gan ar LU CFI administrāciju;
- spēja veicināt personāla profesionālo izaugsmi un atjaunošanos;
- spēja piesaistīt projektus ar nacionālo un starptautisko finansējumu;

- prasme ikdienas darbā izmantot informācijas un komunikācijas tehnoloģijas.

Iesniedzamie dokumenti

Pretendents ne vēlāk kā viena mēneša laikā pēc konkursa izsludināšanas dienas iesniedz LU CFI Personāla daļā šādus dokumentus:

- iesniegumu par piedalīšanos konkursā;
- dokumentu norakstus, kas apliecina nepieciešamos akadēmiskos un zinātniskos grādus;
- pretendenta dzīves un darba gājumu (*curriculum vitae*), kurā norādīta arī pētniecības, akadēmiskā, administratīvā un organizatoriskā darba pieredze, publicēto darbu sarakstu pēdējo 6 gadu laikā, vadīto projektu sarakstu;
- citus dokumentus, ko pretendents vēlas pievienot iesniegumam, lai pilnīgāk raksturotu savu kvalifikāciju.

Laboratorijas vadītājs tiks ievēlēts LU Cietvielu fizikas institūta Zinātniskās padomes sēdē. Pirms vēlēšanām notiks pretendenta uzklāšana paplašinātās Zinātniskās padomes sēdē par viņu redzējumu par laboratorijas vietu LU CFI un tās attīstības plānu.

Pieteikumi iesniedzami mēneša laikā no sludinājuma publicēšanas brīža, Ķengaraga ielā 8, 338. istabā vai sekretariātā 204. istabā. Tālrunis uzziņām 67260556.

IESKATS EIROPAS ARHEOLOGU ASOCIĀCIJAS IKGADĒJĀ KONFERENCĒ BERNĒ, ŠVEICĒ

Šī gada 4.–7. septembrī Bernē, Šveicē norisinājās Eiropas arheologu asociācijas (*European Association of Archaeologists* – EAA) 25. konference, kas pulcēja vairāk nekā 1000 arheologu no Eiropas un citām pasaules valstīm. Konferencē, kā ierasts, tika prezentēti pētījumi par ļoti plašu tēmu loku – šogad trīs dienu garumā parādījās tika organizētas 156 sekcijas, kuru laikā prezentēti vairāk nekā 1800 pētījumi. Šāds apjomīgs pasākuma modelis ļauj katram dalībniekam izvēlēties un noklausīties tam interesējošos referātus, diemžēl tajā pašā laikā radot situāciju, ka nereti vairākas interesantas prezentācijas norisinās vienlaicīgi. Šī gada pasākumā vairākas sekcijas tika veiktas centrālās Eiropas arheoloģijai, it īpaši viduslaiku pētniecībai, tāpat salīdzinoši daudz tika aplūkoti dažādi teorētiski jautājumi par arheoloģiju un sabiedrību, arheoloģijas mācīšanu u.tml. Daudz tika diskutēti arī par aktuālajiem jautājumiem kultūras un arheoloģiskā mantojuma aizsardzības jomā, kā arī par dažādiem antropoloģiskiem un bioarheoloģiskiem jautājumiem, piemēram, invaliditāte vidusla-

kos, noziegums un tā pēdas antropoloģiskajā materiālā, un daudzi citi temati.

Arī Latvijas arheologi tradicionāli piedalījās konferencē, gan prezentējot savus pētījumus referātu un plakātu (posteru) veidā, gan organizējot un vadot sekcijas kopā ar citu valstu pārstāvjēm. Šogad Latvijas arheoloģiju klātienē Bernē pārstāvēja seši Latvijas arheologi, prezentējot plaša spektra pētījumus. Trīs no tiem veltīti akmens laikmeta izpētei: vēlā paleolīta un agrā mezolīta krama bultu galiem (Mārcis Kalniņš, Ilga Zagorska), Lubāna ezera neolīta populācijas dzīvesveidam (Ilze Biruta Loze kopā ar līdzautoriem), kā arī auklas keramikas ornamentam Austrumbaltijā (Valdis Bērziņš). Andris Snē prezentēja pētījumus par dzelzs laikmeta nocietināto pilskalnu sociālo nozīmi, kā arī par multikulturālismu pirms viķingu laikmeta Grobiņas arheoloģiskajā kompleksā. Tāpat tika prezentēti historiogrāfisks pētījums par arheoloģiskās domas attīstību LPSR un marksistisko pieeju arheoloģijai (Zenta Broka–Lāce) un pētījums par arheoloģiskā mantojuma apdraudējumu Latvijā un no tā

izrietošajām sociāli – ekonomiskajām sekām (Andris Kairiņš). Šī raksta autore prezentēja divus pētījumus plakātu formātā: viens bija veltīts diviem savdabīgiem bērnu apbedījumiem dzelzs laikmeta Čunkānu – Dreņģeru kapulaukā, otrs kopā ar līdzautoriem (Antonija Vilcāne, Elīna Pētersonē–Gordina, Alisa Kazarina, Jānis Ķimīsis, Renāte Ranka, Guntis Gerhards) bija veltīts cirvju atradumiem dzelzs laikmeta bērnu apbedījums. Abi pētījumi tika izstrādāti fundamentālo un lietišķo pētījumu projekta “Dzimte, dzimums un statuss dzelzs laikmetā Latvijas teritorijā (7.–12. gadsimts)” realizācijas gaitā, sadarbojoties LU Latvijas vēstures institūtam un Latvijas Biomedicīnas un studiju centram (projekta Nr. lzp–2018/1–0395).

Projekta pētījumi tika prezentēti sekcijā, kas veltīta nepieaugušu individu apbedījumu rituālu pētniecībai. Ja sākotnēji pētījumi par bērnu problemātiku arheoloģijā (apbedījumi, bērnu iesaiste ikdienas darbos, rotaļas, veselība u.c.) tika iekļauti sekcijās, kas veltītas sievietēm un dzimtes jautājumiem, tad kopš 2014. gada, kad šī raksta autore kopā ar poļu

kolēģiem organizēja pirmo sekciju, kas veltīta tieši bērnu un bērības jautājumiem, tā ir kļuvusi par neatņemamu EAA konferences sastāvdaļu. Bernē aplūkojamās sekcijas ietvaros tika prezentēti 22 referāti un 4 pētījumi plakātu formātā, aptverot laika periodu no akmens laikmeta līdz pat 20. gadsimtam. Pētītā problēmjautājumi pamatā bija par to vai un kā atšķiras nepieaugušu un pieaugušu individu apbedīšanas rituāli, aplūkojot dažādus savdabīgus gadījumus, kad bērni, piemēram, apbedīti akās, dzīvesvietās, vai arī izveidotas tieši bērniem paredzētas kapsētas. Tāpat tika prezentēti pētījumi par nepieaugušo individu apbedījumiem romiešu laika Lielbritānijā, kuriem konstatētas nocrīstas galvas, kā arī pētījumi, kuros analizēti ļoti bagātīgi mazu bērnu apbedījumi.

Nākamā EAA konference norisināsies 2020. gada septembrī, Budapeštā, Ungārijā.

Aija Ērkške,

LU Latvijas vēstures institūta zinātniskā asistente

ZEMGALES IZGUDROJUMU IZSTĀDE

7. septembrī Jelgavā notika vienīgā šogad Latvijā rīkotā Izgudrojumu un inovāciju izstāde "Minox Zemgale 2019". Pasākuma galvenā organizatore ir Zemgales reģiona kompetenču attīstības centra Uzņēmējdarbības atbalsta nodaļas vadītāja Līga Miķelsone. Šī ir divpadsmitā Izgudrojumu izstāde, kuru šajā gadsimtā iedibināja Latvijas Izgudrotāju biedrība (v. pr. A. Eglājs) kopā ar biedrību "CONNECT Latvija" (v. pr. A. Paalzov*), vēlāk izstādes rīkošanu atbalstīja Latvijas Zinātnu akadēmija un tā viceprezidents Andrejs Krasņikovs.

Šogad, ap sešdesmit zinātnieki, izgudrotāji, novatori, uzņēmēji un skolēni trīsdesmit ekspozīcijās demonstrēja savus izgudrojumus. Latvijas Lauksaimniecības universitātei bija 7 ekspozīcijas, Rīgas Stradiņa universitātei – 2, Latvijas Universitātei – 2, Rīgas Tehniskajai universitātei – 1, Latvijas Valsts Koksnes ķīmijas institūtam – 1, Latvijas izgudrotāju biedrībai – 1, bija skatāmi arī uzņēmēju, individuālo izgudrotāju un skolēnu zinātniski pētnieciskie darbi.

Latvijas Lauksaimniecības universitāte prezentēja "Intelektuālās tehnoloģijas patērētāju aizsardzībai" (G. Moskvins), "Auto

plūsmas automātisko detektētāju auto skaitīšanai un trajektoriju vērošanai" (V. Komašilovs), "Latvijas Brūno govju embriju transplantāciju" (M. Mangale u.c.), "Universālo galda kalendāru" (E. Kalderauska) un inovatīvu pārtiku (I. Lidums; L. Tomsons; D. Kunkulberga).

Latvijas Universitāte no Rīgas pie Zemgales izgudrotājiem atveda "Ceļu un laukumu virsmu elastīgu brūģa segumu un veidošanas procesu" (R. Vaitkus u.c.), ka arī "Modernu, harmonisku, drošu pilsētas un satiksmes vidi" (J. Alksnis u.c.), Rīgas Stradiņa universitāte – "Nerva lokalizācijas noteikšanas operācijas laikā paņēmienu" (J. Dumpis u.c.), Rīgas Tehniskā universitāte – "Polietilēna kompozīti ar kaņeļu komponentēm" (Z. Zelča), Latvijas Valsts Koksnes ķīmijas institūts – "Lignocelulozes pildvielas iegūšanas paņēmienu koksnes-polimēru kompozītmateriālam" (G. Šulga u.c.), Latvijas Izgudrotāju biedrība – "Mājdzīvnieku gulvietu no filca" (S. Zakke), Vides aizsardzības klubs – "Vēja rotoru" (J. Putriņš). Cik izgudrojumi bija pārstāvēti izstādē – nemaz īsti nevar saskaitīt!

Īpaši gribētos atzīmēt eksponējamu CNC frēzi, kuru izgudroja

Valmieras mehātriņķi N. Plētiens un A. Pikāns. Par četriem tūkstošiem eiro viņi var pārdot to, ko vācieši tirgo par 50 000 eiro. Savu izstrādēni tehnikuma audzēkņi pagājušajā gadā aprobēja arī izstādes "Enerģija un vide" Rīgas izgudrotāju biedrības stendā un 7. Starptautiskajā izgudrojumu un inovāciju izstādē. Savulaik arī Zemgales vidusskola varēja lepotos ar saviem novatoriem, jo skolēni patstāvīgi konstruēja mazgabarītu lauksaimniecības tehniku un viņi pat bija apvienojušies izgudrotāju un racionalizatoru** biedrībā. Interesanti, ka LLU Tehniskās fakultātes Piena mašīnu zinātniskā laboratorijā šīs skolas pedagogu uzaicināja strādāt uzreiz par vecāko zinātnisko līdzstrādnieku un lika viņam izgudrot simts jauninājumus, no kuriem atlasīt desmit labākos izgudrojumus, no kuriem savukārt vienu izgudrojumu palaist ražošanā. Jauninājumus bija jāprezentē divreiz mēnesī.

Izgudrotājdarbība atdzimst Zemgalē, tai jāatdzimst valsts mērogā!

* LZA Ārzemju loceklis

** racionalizatorus tagad sauc par novatoriem.

Ivans Griņevičs

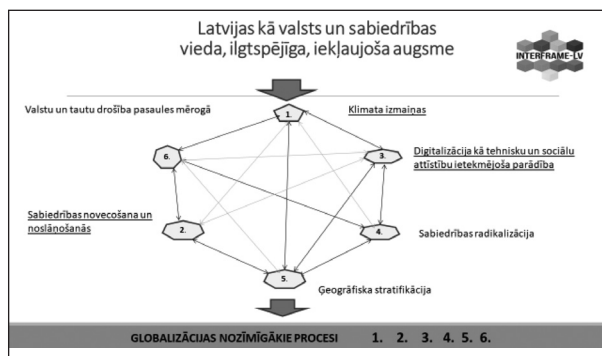
INTERFRAME-LV APKOPOTS PAVEIKTAIS UN PRECIZĒTS VEICAMĀIS

Latvijas Zinātnu akadēmijā (LZA) 2019. gada 16. septembrī notika projekta "Latvijas valsts un sabiedrības izaicinājumi un to risinājumi starptautiskā kontekstā, INTERFRAME-LV" (viens no pieciem projektiem valsts pētījumu programmā (VPP) "Latvijas mantojums un nākotnes izaicinājumi valsts ilgtspējai", 2019–2021) darba sanāksme, lai apkopotu pirmā gada deviņos mēnešos paveikto un precizētu tālākos uzdevumus. INTERFRAME-LV istenotājs ir LZA sadarbībā ar šādiem galvenajiem partneriem un šādu tēmu sadalījumu starp tiem: Latvijas Lauksaimniecības universitāte, LLU (digitalizācijas ekosistēmas ar stratēģisku virzību uz ražošanas ekosistēmu digitalizāciju); Latvijas Universitāte, LU (sabiedrības radikalizācijas ekonomiskās sekas, ģeogrāfiskā noslāņošana, sabiedrības novecošana un noslāņošana); Rīgas Stradiņa universitāte, RSU (neelites cilvēku rīcībspēja, sociālā kapitāla izmantošana, identitātes un drošības jautājumi, drošības koncepti); Agrosursu un ekonomikas institūts, AREI (klīmata pārmaiņu raksturs un ietekme Ziemeļeiropā, tostarp Latvijā, identificējot apdraudētākās nozares, klīmata pārmaiņu samazināšanas pasākumi ES un Latvijā).

Paveikts jau daudz un strādāts arī vasarā

Projekta vadītāja akadēmiķe Baiba Rivža sniedza kopējo pārskatu par projektu tā norises pirmajā nepilnīgajā gadā. Par uz sākot pētījumu rezultātiem ziņots jau 26 konferencēs: 7 referāti plenārsēdēs, 20 referāti projektu semināros, 44 ziņojumi sekcijās. Tapušas 30 starptautiskās publikācijas. Šī zinātniskā domu apmaiņa ir ļoti nozīmīga galarezultātu un secinājumu veidošanā, īpaši jauno zinātnieku pieredzes iegūšanā, kā arī projekta rezultātu popularizēšanā.

Projekta būtība ir Latvijas tautsaimniecības un sabiedrības attīstību – ekonomisko vidi, dabas vidi un sociālo vidi – novērtēt un prognozēt dažādu globālo norišu kontekstā (skat. attēlu). "Panta rei" – jau senie grieķi bija novērojuši, ka viss plūst un mainās, un arī katrā no šo svarīgāko globalizācijas procesu grupām Latvijai ir savi uzdevumi. Bet projekts, no vienas puses, palīdz saredzēt, kur valsti pārmaiņas ir par lēnām vai vispār nenotiek, un, no otras puses, kā novērst nevēlamās pārmaiņas vai kā tām sagatavoties.

Jūlijā INTERFRAME-LV projekta vadītāja Baiba Rivža piedalījās Preiļu NVO Centra un Preiļu Sieviešu kluba organizētajā vasaras skolā "Atelpa – 2019" un prezentēja pētījumu "Digitalizācija, izglītība, sabiedrība", kura viens no secinājumiem, ka pat Baltijas valstu vidū atpaliekam e-komercijā. Vērtējot izglītības procesus, nav pieņemams un atbalstāms publiski izskanējušais viedoklis par ierobežojumu noteikšanu vidusskolas beidzēju iestāji augstskolā. Tad Latvija attālinātos no Eiropas un pasaules masu augstākās izglītības tendences – Eiropas attīstītākās valstis no elitāras augstākās izglītības uz masu augstāko izglītību pārgāja jau 70. gados, Latvija lielākam skaitam studentu augstskolu durvis atvēra 90. gados. Jādama arī par sabiedrības kvalitāti un ne tikai šauri pragmatiski, ka visi nestrādā savā specialitātē u.tml. Augstākā iz-

glītība ir cieši saistīta ne tikai ar darba tirgu, bet arī ar personības attīstību. Turklāt Latvijā jau tāpat trūkst apmēram 3000 dažāda līmeņa datortehniķu, kuru būs nepieciešams arvien vairāk.

Jūnijā LU Biznesa vadības un ekonomikas fakultātē (BVEF) notikušajā kolektīvās monogrāfijas "Tautas ataudze Latvijā un sabiedrības atjaunošanas izaicinājumi", kas izstrādāta uz VPP EKOSOC-LV (2014–2018) bāzes, iezīmējās demogrāfijas pētījumu pēctecīga turpināšanās jaunā periodā VPP "Latvijas mantojums un nākotnes izaicinājumi" pat divos projektos – INTERFRAME-LV, kur LU ir sadarbības partneris, un projektā DEMOMIG, ko LU realizē sadarbībā ar LLU un Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmiju (RTA). Pētniecībā ietvertais jaunais tautas ataudzes jēdziens paplašina demogrāfijas tēmas ierasto ietvaru no individuālā ģimenes līmeņa līdz pārveidi un izmaiņas prasošajam sabiedrības līmenim. Šoruden izskanējusi laba ziņa, ka 1. klasē sākuši mācīties vairāk bērnu nekā iepriekš.

LU, LLU un RSU notikušajās vietējās un starptautiskajās konferencēs ziemā un pavasarī tika uzrādīta virkne risināmu problēmu. Piemēram, LU BVEF, sistēmiski novērtējot nabadzību un materiālo atstumtību, izvirzīja problēmu, ka līdz ar pensionēšanās vecuma paaugstināšanos un vecāka gadagājuma cilvēku nodarbinātību svarīgi samazināt prasmju neatbilstību, attīstīt dažāda veida iesaisti pieaugušo izglītībā un profesionālajā apmācībā, mūžizglītībai jābūt tiešām visa mūža garumā un pieejamai ikvienam neatkarīgi no dzīvesvietas vai vecuma. Tāpat tika uzrādītas problēmas par Baltijas jūras akvakultūras potenciāla nepietiekamu izmantošanu, tehnoloģiju vides lielākas sasaistes nepieciešamība ar digitālās demokrātijas attīstīšanu, sabiedrības līdzdalību un uzticēšanos pārvaldei.

INTERFRAME-LV sadarbībā ar Baltijas valstu zemkopības ministriem un Eiropas Komisijas Lauksaimniecības pētniecības pastāvīgo komiteju (SCAR, *Standing Committee on Agricultural Research*) aprīlī LZA rīkoja semināru par bioekonomiku, kas arī ietver ekonomikas, sociālās un dabas vides līdzsvarošanu. Latvijā bioekonomikas attīstība galvenokārt ir saistāma ar biosursu primāro ražošanu un pārstrādi, zemes racionālu izmantošanu, biosursos balstītu pakalpojumu izvērsanu. Te ir plašas iespējas starpdisciplīnu zinātnu sadarbībai.

Viena no INTERFRAME-LV aktivitātēm ir arī dalība ekspertu grupās par Nacionālā attīstības plāna (NAP) prioritātēm 2021.–2027. gadam. Akadēmiķe Baiba Rivža piedalījās ekspertu grupas "Zināšanas un prasmes personības un valsts izaugsmei" apspriedē, profesors Sergejs Kruks (RSU) piedalījās Ministru kabineta sēdē par NAP.

Joprojām jautājums – kā rōkās ir valsts dzīvotspēja?

INTERFRAME-LV pārstāvēto institūciju pētījumu grupu vadītāji darba sanāksmē līdzās projektā paveiktajam prezentēja arī tuvākā laika aktivitātes. Dr. oec. Inna Romānova (LU) informēja par dalību starptautiskās zinātniskās konferencēs ar 25 referātiem, publicētiem 8 zinātniskiem rakstiem starptautiski recenzētos izdevumos (6 indeksēti SCOPUS un/vai Web of Science). LU 2020. gadā ir paredzētas 3 zinātniskas konferences saistībā ar INTERFRAME-LV veikto pētījumu tēmām. Vēl šogad LU ir pieteikusi dalību ar 12 ziņojumiem LZA Ekonomikas institūta rīkotajā III starptautiskajā ekonomikas forumā "BUSINESS SUPPORT: Critical Points, Science-Based Solutions & International Cooperation" / "BIZNESĀ ATBALSTS: kritiskie punkti, uz zinātni balstīti risinājumi un starptautiskā sadarbība" no 30. oktobra līdz 1. novembrim.

Ekonomikas institūta direktore Dr. Ņina Linde visus klātesošos aicināja piedalīties šajā forumā, atgādinot, ka 1. novembrī vienas darba grupas temats ir "Digitālie risinājumi kā efektīvs risks biznesa vides atīstībai" un sasauca ar INTERFRAME-LV pētījumiem.

VPP projekta INTERFRAME-LV partneri S. Kruks (RSU), I. Romānova (LU), B. Rivža (LZA), L. Melece (AREI)

Foto no S. Kruka arhīva

LLU komandas (vadītāja Dr. oec. Andra Zvirbulē) devumā Baiba Rivža izcēla līgumu slēgšanas praksi par zinātnisko darbu intelektuālā īpašuma (šajā gadījumā 3 maģistra darbu) nodošanu praktiskai lietošanai. Tā, piemēram, Tatjanas Tihankovas pētījumu rezultātu apkopojums "Digitalizācijas izvērtējums Latvijas augstskolās" nodots Latvijas Interneta asociācijai.

Starp LLU veiktajiem projektā ir: apkopota informācija par tautsaimniecības strukturālajām izmaiņām pasaulē, padziļināti – Eiropas Savienībā un izvērtēti – Latvijā 2009.–2018. gadā. Uz šīs informatīvās bāzes plaši analizēta zināšanu ekonomikas (kā HT un MHT rūpniecības bloka, tā arī zināšanu ietilpīgo pakalpojumu) vertikālā un horizontālā attīstība. Te svarīgs ir konstatējums, ka dominējošais nav iedzīvotāju blīvums teritorijā vai attālums no Rīgas, bet gan rezultātus nosaka cilvēku ierēstība un gatavība darboties atbilstoši mainīgajiem apstākļiem, t. sk. arī vietojot pašvaldību ierēstība pārmaiņās un atbalsta sniegšana.

LLU turpina aptauju "Kā rōkās ir valsts dzīvotspēja?", citu mērķu starpā, lai salīdzinātu ar 2017. gadā veiktās aptaujas rezultātiem. Tā kā 4. industriālās revolūcijas centrā ir digitalizācija, veikta uzņēmējdarbības struktūru vadītāju un darbinieku aptauja par e-vides izmantošanu.

Dr. oec. inf. Sergejs Kruks iepazīstināja ar RSU veikumu INTERFRAME-LV, izceļot apjomīgas aptaujas anketas veidošanu par pētāmajiem jautājumiem indivīda līmenī, iedziļinoties tādos tematos kā iemācītā bezpalīdzība, sociālais kapitāls, individuālā psiholoģija u.c. Tas sasauca ar LLU pētnieku konstatēto, ka dominējošā loma konkrētu rezultātu sasniegšanā ir cilvēku attieksmei. AREI pārstāve Dr. oec. Ligita Melece līdzās vairākām notikušām un ielānotām konferencēm uzsvēra sagatavotos 5 projektu pieteikumus ES pētniecības un inovāciju programmai *Horizon 2020*. Darba sanāksmē piedalījās arī Ventspils Augstskolas rektors Kārlis Kresliņš, Dr. oec. Veronika Biksē kā INTERFRAME-LV pētnieki.

Izglītības un zinātnes ministrijas (IZM) Studiju un zinātnes administrācijas Zinātnes projektu nodaļas vadītāja Inguna Paredne pievērsa uzmanību tam, ka visiem VPP 5 projektiem jāorientējas uz kopēju rezultātu apkopojumu. Tā kā šajā posmā atšķirībā no iepriekšējo gadu prakses VPP nav viens konkrēts personalizēts vadītājs (kopumā VPP "Latvijas mantojums un nākotnes izaicinājumi valsts ilgtspējai" pārrauga IZM), projektu vadītājiem, t. sk. INTERFRAME-LV, pašiem jāuzņemas iniciatīva sadarboties. Kā solis šajā virzienā bija programmas projektu vadītāju tikšanās augustā Aizkalnē, Preiļu novadā.

Sagatavoja Ausma Mukāne

ZINĀTNISKĀ KONFERENCE "LATVIEŠU TERMINOLOĢIJA SIMTS GADOS" 2019. GADA 3. OKTOBRĪ LATVIJAS NACIONĀLAJĀ BIBLIOTĒKĀ

Šogad aprit 100 gadu kopš Izglītības ministrijas Terminoloģijas komisijas izveides 1919. gada rudenī, kad aizsākās valstiskas rüpes par nacionālās terminu sistēmas attīstību. Arī Latvijas Nacionālā bibliotēka šogad svin pirmo simtgadi, kuras laikā tā izveidojusies par bagātīgu un daudzveidīgu terminrades avotu un kļuvusi par bibliotēku nozares terminoloģijas centru. Līdz ar to ir pienācis laiks atskatīties uz paveikto, kā arī identificēt aktuālās problēmas un iezīmēt nākotnes perspektīvas.

Konference par godu šim nozīmīgajam jubilejām sniegs iespēju tikties dažādu nozaru terminoloģijas darba speciālistiem un interesentiem, dalīties pieredzē, apmainīties ar idejām, veidot jaunus kontaktus.

Ar savu skatījumu par latviešu terminoloģijas vēstures jautājumiem, terminoloģijas attīstībā nozīmīgām personībām, kā arī konkrētu nozaru terminoloģijas attīstību un problemātiku pieredzē dalīsies terminoloģijas speciālisti un pētnieki no Latvijas Nacionālās bibliotēkas, Latvijas Zinātnu akadēmijas, Latvijas Universitātes, Rīgas Tehniskās universitātes, Rīgas Stradiņa universitātes, Ventspils Augstskolas, Liepājas Universitātes un daudzām citām organizācijām.

Konferenci ievadīs rita plenārsēde, kura vēltā terminrades teorētiskiem un lietišķiem aspektiem. Turpinājumā darbs noritēs trīs paralēlās sesijās. Pirmā sesija vēltā bibliotēku nozares un saskarnozaru terminoloģijas darba jautājumiem. Otrajā

sesijā iekļautie referāti sniegs ieskatu vairāku tehnisko nozaru terminoloģijas darba aspektos. Trešajā sesijā varēs iepazīties ar atsevišķu nozaru terminoloģijas pētījumu rezultātiem. Konferenci noslēgs apkopojošs ziņojums par terminoloģijas teoriju un praksi Latvijā kopš XIX gs. vidus līdz mūsdienām.

Konferences atklāšana plkst. 10.00; reģistrācija no plkst. 9.15.

Konferences darba valoda: latviešu

Rīkotāji: Latvijas Nacionālā bibliotēka, Latvijas Zinātnu akadēmijas Terminoloģijas komisija, Valsts pētījumu programmas projekts "Dokumentārā mantojuma izpētes nozīme, veidojot sinerģijas starp pētniecību un sabiedrību" (Nr. VPP-IZM-2018/1-0022).

IN MEMORIAM

Radegasts Paroleks

(01.12.1920.–15.09.2019.)

Šī gada 15. septembrī mūžībā devies profesors *PhDr., DrSc.* Radegasts Paroleks (1.12.1920.–15.9.2019.) – čehu literatūrzinātnieks, krievu un baltu tautu literatūras popularizētājs, latviešu un lietuviešu literatūras tulkotājs, čehu literārās baltistikas studiju dibinātājs. Piecdesmit sava mūža gadus (1952–2002) viņš bijis docētājs un pētnieks Prāgas Kārļa universitātes Filozofijas fakultātē.

Radegasta Paroleka māte bija latviete Dagmāra Salmiņa. Kaut gan viņa nomira, kad Radegasts vēl bija mazs, tieši mātē piemiņa rosināja viņu pievērsties latviešu valodai un literatūrai. Kopš 20. gs. 60. gadiem R. Paroleks sāka sistemātiski nodarboties ne tikai ar latviešu, bet arī ar lietuviešu un igauņu literatūru. 1989.–1990. g. profesoram radās iespēja Prāgas Kārļa universitātes Filozofijas fakultātē izveidot baltistikas specialitāti. Pašlaik to ir absolvējuši vairāki desmiti čehu.

Pirmais lielais R. Paroleka darbs par Baltijas tautu literatūru bija "Baltijas literatūras salīdzinošā apcere" (čehiski publicēta 1978., latviski – 1985. gadā). Lietuviešu un latviešu literatūras vēsturi viņš vēlāk papildinājis un publicējis kā divas patstāvīgas monogrāfijas 1996. un 2000. gadā. Citi zinātniskie apcerējumi par Baltijas valstu literatūru ir apkopoti krājumā "Baltijas literatūru zelta fonds" (2006).

R. Paroleks daudz tulkojis, īpaši latviešu klasisko dzeju. 20. gs. 80. gados viņš izdevis Raiņa dzejas un K. Skalbes pasaku izlasi, A. Pumpura eposu "Lāčplēsis" un latviešu dzejnieču mīlas liriku "Mīlestības krāšņie koki". 20. gs. 90. gados un mūsu gadsimta sākumā R. Paroleks čehiski tulkojis latviešu un lietuviešu antoloģiju "Dailes lokā", kā arī latviešu 19. un 20. gs dzejas antoloģiju "Dvēseļu mežs".

Savā garajā un bagātajā mūžā piedzīvoto profesors R. Paroleks ir aprakstījis atmiņās, kuras piecos sējumos ar nosaukumu "Nežēlīgais un skāists divdesmitais gadsimts" 2013. gadā izdeva Čehijas Zinātņu akadēmijas izdevniecība.

Par devumu baltistikas, it īpaši letonistikas jomā, R. Paroleks ir saņēmis vairākus augstus apbalvojumus. Viņš bija Triju Zvaigžņu ordeņa un Lietuvas Dižkunigaiša Ģedimina ordeņa kavalieris, Latvijas Universitātes goda doktors un Latvijas Zinātņu akadēmijas ārzemju loceklis.

Kolēģiem un profesora bijušajiem studentiem Radegasts Paroleks paliks atmiņā ne tikai kā ļoti erudīts savas specialitātes entuziasts, bet arī kā laipns un izpalīdzīgs cilvēks. Viņa vārds ir ierakstīts pasaules baltistikas vēsturē.

Pāvels Štolls, LZA ārzemju loceklis

IN MEMORIAM

Boriss Teterevs

(05.11.1953.–21.09.2019.)

Latvijas Zinātņu akadēmijas saime sēro par Latvijas Zinātņu akadēmijas (LZA) goda locekļa, uzņēmēja un mecenāta Borisa Tetereva aiziešanu mūžībā.

Kopš 2010. gada, kad tika nodibināts Borisa un Ināras Teterevu fonds, tas ir kļuvis par nozīmīgāko labdarības fondu Latvijā un ārpus tās, īpaši atbalstot jomas, kuru attīstībai ir būtiska loma sabiedrības izaugsmei – kultūru, izglītību, zinātnei. 2013. gada nogalē tika parakstīta vienošanās par goda atbalstu Latvijas Zinātņu akadēmijai, uz pieciem gadiem nodrošinot ievērojamas naudas prēmijas piešķiršanu LZA Lielās medaļas laureātiem.

Fonda prēmijas no 2014. līdz 2018. gadam saņēma desmit izcili zinātnieki. 2015. gadā Borisam un Inārai Tetereviem ar LZA Senāta lēmumu tika piešķirts goda mecenāta nosaukums, bet 2017. gadā viņi tika ievēlēti par Latvijas Zinātņu akadēmijas goda locekļiem.

Latvijas Zinātņu akadēmijas prezidents Ojārs Spāritis uzsvēr: "Tā ir likumsakarība, ka medicīnas studiju nobeigumā ikvienam ārstam ir jādod Hipokrāta zvērests, un tas uzliek par pienākumu ievērot pašizliedzības, biedriskuma un sava tuvākā mīlestības tikumu. Realizējies sevi kā ārstu, Boriss Teterevs kļuva par sekmīgu uzņēmēju un sava darba augļus viņš nesavtīgi un dāsni dāvāja vēl daudz plašākai sabiedrībai, nekā viņš būtu spējis aplaimot, palikdam tikai medicīnas jomā. Tāpēc katrs, kuram bija laime pazīt Borisu Teterevu un just viņa draudzības dzīlumu un mērogu, sapratis, ka ar šo cilvēku Latvija zaudē izcilu savas zemes garīgās un ētiskās kultūras paraugu".

Latvijas Zinātņu akadēmija izsaka visdziļāko līdzjūtību Borisa Tetereva dzīvesbiedrei, tuviniekiem, draugiem un visiem, kuri viņa personībā iepazīna patiesu filantropu!

Latvijas Zinātņu akadēmija

Aizstāvēšana

2019. gada 7. oktobrī plkst. 14.30 Rīgas Tehniskās universitātes Informācijas tehnoloģijas nozares promocijas padomes P-07 atklātajā sēdē Rīgā, Sētas ielā 1, 202. auditorijā

ARTŪRS STEPČENKO

aizstāvēs promocijas darbu "Nelineāru un nestacionāru normalizēta veģētācijas indeksa laika rindu prognozēšanas sistēmas izstrādāšana" inženierzinātņu doktora grāda iegūšanai.

Recenzenti: *Dr.habil.sc.ing.* Zigurds Markovičs (RTU, Latvija); *Dr.sc.ing.* Egils Stalidžāns (LLU, Latvija); *Dr.tech.sc.* Vadims Romanušs (Polijas Juras spēku akadēmija, Polija).

Ar promocijas darbu var iepazīties RTU Zinātniskajā bibliotēkā (Rīgā, Paula Valdena ielā 5) un internetā <http://www.rtu.lv> (Zinātne > Doktora limēņa studijas > Promocija > Promocijas darbi).

2019. gada 11. oktobrī plkst. 12.00 Latvijas Universitātes Akadēmiskā centra Zinātņu mājā, 205. auditorijā, Jelgavas ielā 3, LU Medicīnas, Farmācijas un Bioloģijas zinātņu nozares promocijas padomes atklātā sēdē

VLADIMIRS PILIPEŅKO

aizstāvēs promocijas darbu "Uz GABAergisko sistēmu mērķētu vielu pētījumi sporādiskās Alcheimera slimības žurku modeli" medicīnas zinātņu doktora grāda iegūšanai farmakoloģijas apakšnozarē.

Recenzenti: *Dr.habil.biol.* Ruta Muceniece (LU); *Dr.med.* Liga Zvejnicē (OSI); *Dr.med.* Anti Kalda (Tartu Universitāte, Igaunija). Ar darbu var iepazīties LU Bibliotēkā, Raiņa bulvārī 19.

2019. gada 18. oktobrī plkst. 12.00 Rīgā, Rīgas Tehniskās universitātes konferenču zālē, Azenes ielā 6, 11. stāvā RTU promocijas padomes P-12 atklātā sēdē promocijas darbu inženierzinātņu doktora zinātniskā grāda iegūšanai aizstāvēs

OTTO KRICKIS

par tēmu "Gāzveida kurināmā degšanas kontroles metodoloģija intensīvajā elektrostātiskajā laukā".

Recenzenti: *Dr.habil.sc.ing.* Egils Dzelzītis (RTU, Latvija); *Dr.sc.ing.* Gaidis Klāvis (Fizikālās enerģētikas institūts, Latvija); *Dr.sc.ing.* Normunds Talcis (AS "Rīgas Siltsūms", Latvija).

Ar promocijas darbu var iepazīties RTU Zinātniskajā bibliotēkā Paula Valdena ielā 5, kā arī internetā RTU mājaslapā: www.rtu.lv.

2019. gada 21. oktobrī plkst. 14.30 Rīgas Tehniskās universitātes Informācijas tehnoloģijas nozares promocijas padomes P-07 atklātajā sēdē Rīgā, Sētas ielā 1, 202. auditorijā

RŪTA PIRTA

aizstāvēs promocijas darbu "Informācijas sistēmu izmaiņu novērtēšana uzņēmuma arhitektūras kontekstā" inženierzinātņu doktora grāda iegūšanai.

Recenzenti: *Dr.sc.ing.* Mārīte Kirikova (RTU, Latvija); *Dr.sc.comp.* Māris Viitiņš (LU, Latvija); *Ph.D.* in Informatics Nestori Syynimaa (Juveskilas Universitāte, Somija)

Ar promocijas darbu var iepazīties RTU Zinātniskajā bibliotēkā Paula Valdena ielā 5 un internetā <http://www.rtu.lv> (Zinātne > Doktora limēņa studijas > Promocija > Promocijas darbi).

2019. gada 25. oktobrī plkst. 10.00 LU Vadišzinātnes un Demogrāfijas promocijas padomes atklātā sēdē Rīgā, Aspazijas bulv. 5, 322. auditorijā promocijas darbu doktora zinātniskā grāda iegūšanai vadibzinātnē (*Dr.sc.admin.*) aizstāvēs

ANDŽELA VESELOVA.

Tēma: "Latvijas uzņēmumu darbības kvalitātes vērtējums un tā pilnveidošanas iespējas konkurētspējas paaugstināšanai".

Recenzenti: *Dr.oec.* Margarita Dunska (LU); *Dr.oec.* Ingrida Jakušonoka (LLU); *Dr.oec.* Ērika Žubule (RTA).

Ar promocijas darbu var iepazīties LU Bibliotēkā Rīgā, Raiņa bulv. 19.

2019. gada 25. oktobrī plkst. 12.00 LU Vadibzinātnes un Demogrāfijas promocijas padomes atklātā sēdē Rīgā, Aspazijas bulv. 5, 322. auditorijā promocijas darbu doktora zinātniskā grāda iegūšanai vadibzinātnē (*Dr.sc.admin.*) aizstāvēs

ANITA LĪCE.

Tēma: "Profesionālās izglītības absolventu nodarbināmības veicināšanas vadošā līnija Latvijā".

Recenzenti: *Dr.phys.* Andris Grīnfelds (LU); *Dr.oec.* Tatjana Vasiljeva (RISEBA); *Dr.paed.* Margarita Teresevičiene (V. Dižā Kauņas Universitāte, Lietuva).

Ar promocijas darbu var iepazīties LU Bibliotēkā Rīgā, Raiņa bulv. 19.

LLU Pedagoģijas nozares Augstskolas pedagoģijas apakšnozares promocijas padomes atklātā sēdē 2019. gada 17. jūnijā **TATJANA ŠINKUS** aizstāvēja promocijas darbu un viņai tika piešķirts pedagoģijas doktora grāds (*Dr.paed.*) augstskolas pedagoģijā.

Balsošanas rezultāti: par – 10, pret – 0, nederīgi biļeteni – 0.

2019. gada 18. jūnijā LU Socioloģijas, politikas zinātnes un komunikācijas zinātnes promocijas padome atklātā sēdē **ANTRAI MIEZEI** nav piešķirusi doktora zinātnisko grādu socioloģijas zinātņu nozarē

(*Dr.sc.soc.*) lietiskās socioloģijas apakšnozarē.

Balsošanas rezultāti: par – 2, pret – 4, nederīgi biļeteni – 0.

Latvijas Universitātes Juridiskās zinātnes promocijas padome 2019. gada 19. jūnijā atklātā sēdē piešķīra **DŽENAI ANDERSONE** tiesību doktora zinātnisko grādu juridiskās zinātnes krimināltiesību apakšnozarē.

Balsošanas rezultāti: par – 8, pret – 0, nederīgi biļeteni – 0.

Liepājas Universitātes pedagoģijas zinātņu nozares promocijas padome 2019. gada 20. jūnijā piešķīra **ANITAI DUMBRAUSKAI** pedagoģijas doktora (*Dr.paed.*) zinātnisko grādu pedagoģijas nozares ģimenes pedagoģijas apakšnozarē.

Balsošanas rezultāti: par – 9, pret – 0, nederīgi biļeteni – 0.

Daugavpils Universitātes Ekonomikas promocijas padomes atklātā sēdē 2019. gada 21. jūnijā **ALONA EISENBERG** aizstāvēja promocijas darbu un viņai tika piešķirts ekonomikas doktora zinātniskais grāds (*Dr.oec.*) izglītības vadības apakšnozarē.

Balsošanas rezultāti: par – 8, pret – 0, nederīgi biļeteni – 0.

LLU Veterinārmedicīnas zinātņu nozares promocijas padomes sēdē 2019. gada 25. jūnijā atklātā sēdē **MELDRA IVBULE** aizstāvēja promocijas darbu un viņai tika piešķirts veterinārmedicīnas doktora (*Dr.med.vet.*) zinātniskais grāds veterinārmedicīnas nozarē infekciju slimību un mikrobioloģijas apakšnozarē.

Balsošanas rezultāti: par – 6, pret – 0, nederīgi biļeteni – 0.

LLU Veterinārmedicīnas zinātņu nozares promocijas padome 2019. gada 25. jūnijā atklātā sēdē **ARMANDS VEKŠINS** aizstāvēja promocijas darbu un viņam tika piešķirts veterinārmedicīnas doktora (*Dr.med.vet.*) zinātniskais grāds veterinārmedicīnas nozarē ķirurģijas apakšnozarē.

Balsošanas rezultāti: par – 6, pret – 0, nederīgi biļeteni – 0.

Latvijas Universitātes Juridiskās zinātnes promocijas padome 2019. gada 26. jūnijā atklātā sēdē piešķīra **LELAI NEIMANEI** tiesību doktora zinātnisko grādu juridiskās zinātnes civiltiesību apakšnozarē.

Balsošanas rezultāti: par – 6, pret – 0, nederīgi biļeteni – 0.

RTU Promocijas padome P-08 2019. gada 27. jūnijā sēdē piešķīra inženierzinātņu doktora zinātnisko grādu **INNAI KURBATSKAI** elektronikas un telekomunikāciju nozarē, apakšnozarē – telekomunikāciju tīkli.

Balsošanas rezultāti: par – 7, pret – 0, nederīgi biļeteni – 0.

RTU Promocijas padome P-08 2019. gada 27. jūnijā sēdē piešķīra inženierzinātņu doktora zinātnisko grādu **INGRĪDAI LAVRINOVIČAI** elektronikas un telekomunikāciju nozarē, apakšnozarē – elektrosakarī.

Balsošanas rezultāti: par – 6, pret – 0, nederīgi biļeteni – 0.

RTU promocijas padomes "P-05" 2019. gada 2. jūlijā sēdē piešķīra **JĀNIM BERINAM** inženierzinātņu doktora zinātnisko grādu enerģētikas nozares elektroenerģētikas apakšnozarē.

Balsošanas rezultāti: par – 7, pret – 0, nederīgi biļeteni – 0.

RTU promocijas padomes "P-05" 2019. gada 2. jūlijā sēdē piešķīra **DENISAM BEZRUKOVAM** inženierzinātņu doktora zinātnisko grādu enerģētikas nozares elektroenerģētikas apakšnozarē.

Balsošanas rezultāti: par – 7, pret – 0, nederīgi biļeteni – 0.

BSA Ekonomikas nozares un Tirgviņas apakšnozares promocijas padomes atklātā sēdē 2019. gada 4. jūlijā **ALLA ILJINA** aizstāvēja promocijas darbu un viņai tika piešķirts LR ekonomikas doktora grāds (*Dr.oec.*) tirgviņā.

Balsošanas rezultāti: par – 5, pret – 0, nederīgi biļeteni – 0.

Latvijas Universitātes Pedagoģijas zinātņu nozares promocijas padome 2019. gada 4. jūlijā sēdē piešķīra **INESEI STARS** pedagoģijas doktora (*Dr.paed.*) zinātnisko grādu vispārīgās pedagoģijas apakšnozarē.

Balsošanas rezultāti: par – 7, pret – 0, nederīgi biļeteni – 0.

Biznesa augstskolas "Turība" promocijas padome komunikācijas zinātnē 2019. gada 15. jūlijā atklātā sēdē piešķīra **JOLANTAI DERKEVICAI–PILSKUNGAI** sociālo zinātņu doktora zinātnisko grādu komunikācijas zinātnē.

Balsojuma rezultāts: par – 5, pret – 1, nederīgi biļeteni – 0.

Latvijas Universitātes Pedagoģijas zinātnes nozares promocijas padome 2019. gada 5. septembra sēdē piešķīra **ILONAI BRŪVERE** pedagoģijas doktora (*Dr. paed.*) zinātnisko grādu skolas pedagoģijas apakšnozarē.

Balsošanas rezultāti: par – 5, pret – 2, nederīgi biļeteni – 0.

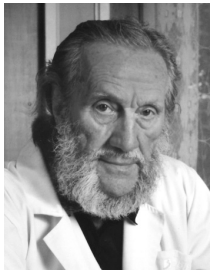
2019. gada 12. septembrī LU Socioloģijas, politikas zinātnes un komunikācijas zinātnes promocijas padome atklātā sēdē **INESEI ĀBOLINAI** piešķīrusi doktora zinātnisko grādu politikas zinātnē (*Dr.sc.pol.*) pārvaldes un administrācijas apakšnozarē.

Balsošanas rezultāti: par – 5, pret – 0, nederīgi biļeteni – 0.

IN MEMORIAM

Georgs Jankovskis

(19.04.1921.-24.09.2019.)

2019. gada 24. septembrī, savā 98 mūža gadā Latvijas Zinātņu akadēmijas Goda doktors, habilitētais medicīnas zinātņu doktors, profesors Georgs Jankovskis ir devies mūžības ceļos.

Līdz sava bagātā mūža izskaņai G. Jankovskis bija Latvijas Universitātes Eksperimentālās un kliniskās medicīnas institūta vadošais pētnieks. Jau kopš 20. gadsimta 50. gadiem viņa ievērojamākie pētījumi ir veikti patoloģiskajā fizioloģijā un ar to saistītās medicīnas nozarēs. G. Jankovskis ir atklājis kaulu sensoro sistēmu, noskaidrojot tās uzbūvi un līdzdalību organisma funkciju regulācijā, tādējādi sasniedzot virkni pasaules mēroga atklājumu.

Profesors G. Jankovskis ir izveidojis zinātnisku bāzi jaunai fizioloģiskai dažādu slimību diagnostikas, profilakses un ārstēšanas metodei – osteorefleksoterapijai, kas ir patentēta Eiropas patentu sistēmā. Šī metode tiek izmantota un attīstīta gan bijušās PSRS medicīnas fizioloģijas zinātnes un prakses telpā, gan joprojām plaši lietota ne tikai Latvijā, bet ir tikusi pārņemta arī ASV, Turcijā, Izraēlā un daudz citu valstu terapeitiskajā praksē.

Var uzskatīt, ka profesors G. Jankovskis ir ne tikai klasiskās osteorefleksoterapijas pamatlicējs, bet arī reģeneratīvās medicīnas aizsācējs Latvijā, un viens no pirmajiem šīs jomas pētniekiem pasaulē. Apzinoties profesora medicīnisko atklājumu globālo nozīmi, 2016. gadā Latvijas Zinātņu akadēmija nominēja *Dr.habil.med.* G. Jankovski Nobela prēmijai.

Viņa dziedinošās terapijas augļus ir baudījuši gan izcili sportisti un mākslinieki, gan politiķi un diplomāti, gan tūkstošiem visdažādāko pacientu visā Latvijā. Profesora G. Jankovska sportisko aizrautību, muzikālās dotības, plašās zināšanas un nesavtīgai draudzībai atvērto sirdi pievienosim un atcerēsimies mēs visi. Gaišvīrs Jums ceļu uz tālām un vēl neatklātajām zvaigznēm.

Ojārs Spāritis, Latvijas Zinātņu akadēmijas prezidents

Redaktore Ilze Boldāne–Zeļņkova "Zinātnes Vēstnesis" Laikraksts iznāk kopš 1989. gada. Reģistrācijas apliecība nr. 75. Izdevējs: Latvijas Zinātņu akadēmija, Latvijas Zinātnes padome, Latvijas Zinātnieku savienība.

"Science Bulletin". Latvian Academy of Sciences, Latvian Council of Science, Association of Latvian Scientists. "Zinātnes Vēstnesis" redakcijas padome: akadēmiķis Tālavis Jundzis (vadītājs), LZA Prezidents Ojārs Spāritis, LZA ģenerālsekretārs Andrejs Siliņš, LZA Senāta priekšsēdētājs Jānis Stradiņš, akadēmiķi Raita Karnīte, Baiba Rivža, Jānis Spigulis, Pēteris Trāpen

cieris, un LZA sabiedrisko attiecību speciāliste Ilze Stengrevica; Jānis Kloviņš un Arnis Kokorevičs (LZP); Uldis Grāvītis (LZS). Redakcija: Rīgā, Akadēmijas laukumā 1. Tālr. 67212706, 67225361, 26593299, fakss 67821153. E pasts: zinatnes.vestnesis@lza.lv; <http://www.lza.lv> Indekss 77165. Iespiests: SIA Zemgulis LB